"ILK QADAM" DAVLAT O'QUV DASTURI ASOSIDA FAOLIYAT MARKAZLARIDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING TA'LIM TARBIYA JARAYONINI TASHKIL ETISH METODIKASI

Jamolova Shoyira
BuxDU talabasi

Annotatsiya: *Maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalashda "Ilk qadam" davlat oʻquv dasturi asosida rivojlanish markazlarini tashkil etish, bolada rivojlanish sohalari kompetensiyalari asosida faoliyatni tanlash imkonini beradi. Bolada qiziqish uygʻotish va mustaqil izlanish hissi rivojlanish markazlarida faoliyat jarayonini toʻgʻri tashkil etishning asosiy sharti boʻlib xizmat qiladi.*

Аннотация: *Создание центров развития на базе государственной учебной программы «Илк кадам» в обучении дошкольников позволяет ребенку выбирать виды деятельности исходя из компетенций направлений развития. Пробуждение у ребенка интереса и чувства самостоятельного исследования служат главным условием правильной организации процесса деятельности в центрах развития*

Annotation: *The establishment of development centers on the basis of the "Ilk Cadam" state curriculum in the education of children of preschool age allows children to choose activities based on the competences of the areas of development. Arousing the child's interest and the feeling of independent research is the main condition for the proper organization of the activity process in the development centers.*

Maktabgacha ta'lim jadal rivojlanayotgan ta'lim sohasi boʻlib, u butun dunyo va mamlakatimizdagi ta'lim sohasi mutaxassislari va tadqiqotchilarining diqqat markazida boʻlib kelmoqda. Hozirgi kunda Oʻzbekistonda maktabgacha ta'lim tizimini tubdan isloh qilish ishlari amalga oshirilmoqda. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF-5712-son Farmoni asosida qabul qilingan "Oʻzbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi" asosida bir qator reja va loyihalar ishlab chiqildi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning ta'limiga konsepsiyaga asoslangan holda yondashuvi, bolaning o'sib borayotgan shaxsiyatini hayotga tayyorlashni,unda axloqiy me'yorlar va qadriyatlarni rivojlantirish bilan bog'liq hayotiy muammolarni hal qilishda zarur faoliyat uslublarini shakllantirish boshqa odamlar bilan muloqot qilish o'zining "Men" timsolini shakllantirishni nazarda tutadi. Boshlang'ich muhim kompetensiyalar faoliyat turi va xatti-harakat sub'ekti sifatida bolaning yaxlid rivojlanishini talab qiladi.

Maktabgacha 6-7 yoshli bolaning umumiy muhim kompetensiyalari:

Bilish kompetensiyasi- atrofdagi olamni ongli his qilish va olingan bilim va ko'nikmalarni, qadriyatlar asosida ta'lim va amaliy muammolarni hal qilish uchun foydalanish.

Kommunikativ kompetensiya- muloqot vositalarini turli xil vaziyatlarda ishlata bilish.

Ijtimoiy kompetensiya- hayot sharoitida kelishilgan qoidalarga va axloq qoidalariga rioya etgan holda kattalar va tengdoshlar bilan o’zini tuta bilish.

O’yin kompetensiyasi- o’yin jarayonida va uni tashkil qilishda bolaning tajriba, bilim va ko’nikmalarini ijodiy qo’llash.

Bolalar oʻrganishga boʻlgan qiziqishlarini davom ettirishlari, oʻrganishdan zavqlanishlari va oʻrganganlarini baham koʻrishlari, kashfiyotlarini boshqalar bilan boʻlishishlari mumkin. Maktabagacha ta’lim tashkilotlarida tarbiyalanayotgan bolalar oʻz qobiliyatlarini umumiy kompetensiyalar asosida yaratilgan rivojlanish sohasi kompetensiyalari bilan sayqallab, shakllantirishlari mumkin.

Bola taraqqiyoti sohasining kompetensiyalari:

Jismoniy rivojlanish va sog’lom turmush tarzini shakllantirish.

Ijtimoiy va hissiy rivojlanish.

Nutq, muloqot, o’qish va yozish ko’nikmalarini shakllantirish.

Bilish jarayonlarini rivojlanishi.

Ijodiy rivojlanish.

Rivojlanish sohalari boʻyicha kompetensiyalarni oʻzaro bogʻliq holda takomillashtirish bolaning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash, shuningdek, uning maktab ta'limi boʻlgan keyingi bosqichiga muammosiz oʻtishi va unga tayyor boʻlishi, boshlangʻich ta'limda kompetensiyalarni shakllantirishi uchun zarurdir. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti va “Maktabgacha va boshlangʻich ta’lim” vazirligining maktabgacha ta’lim tizimini yanada rivojlantirish toʻgʻrisidagi qarorlariga muvofiq maktabgacha ta’lim tashkiloti guruhlarida beshta markaz tashkil etilgan. Bolalar hafta mobaynida oladigan bilim va koʻnikmalarini har tomonlama mukammal va mustaqil egallay olishlari mumkin. Har bir yosh guruh xonasida:

Qurish-yasash va konstruksiyalash markazi;

Syujetli-rolli oʻyinlar markazi;

Til va nutq markazi;

Fan va tabiat markazi;

San’at markazi tashkil etilgan boʻlishi lozim. Ushbu markazlar tarbiyalanuvchilar uchun muhim oʻrin kasb etadi, chunki bola markazda erkin faoliyat olib boradi. Bu esa bolalarni nutqini, erkin fikrlashini, jismoniy va ijtimoiy bilish kompetensiyalarini rivojlantiradi. Markazlarda bolalar bilan oʻyin orqali ishlash ularni zeriktirmaydi va qiziqishini yanada kuchaytiradi. Masalan: “San’at markazi bolajonlarning eng sevimli markazi hisoblanib, unda rasmlar chizib, raskraskalar boʻyashadi, aplikatsiya ishini, plastelindan oʻzlari xoxlagan narsalarni yasab, ijodiy faoliyat olib borishadi. Markazda “Non” haqidagi mashgʻulotimiz uchun kerakli jihozlarni tayyorlash va non rasmini chizish kerak boʻlsa, tarbiyachi faqatgina:”bolajonlar barchamiz non rasmini chizamiz va qani kim oʻz rasmida qanday nonni aks ettiradi?”- deydi. Bolalar esa: kimdir chiroyli nonni, kimdir sedanali nonni,

yana kimdir uyda onasi yopgan nonni rasmini chizishga harakat qiladi. Bu orqali bolada erkin fikrlash va tasavvur doirasi kengaytirish mumkin.

Xulosa oʻrnida shuni taʼkidlash joizki: bola misoli nihol uni qay yoʻsinda rivojlantirish ota-ona va pedagog tarbiyachiga boʻgʻliq. Bugungi kunda yaratib berilayotgan shart-sharoitlardan oqilona foydalanib bolaga beriladigan koʻnikmalarni rivojlanish sohasi kompetensiyalari asosida mashgʻulotlarning taʼlimiy, tarbiyaviy va rivojlantiruvchi maqsadlarini hisobga olgan holatda rivojlanish markazlarida tashkil etish maktabgacha taʼlim tarbiyalanuvchilarining maktab taʼlimiga tayyorgarlik koʻrishida va komil shaxs sifatida shakllanishida poydevor boʻlib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI:

1. Kuldoshev R. et al. Mathematical statistical analysis of attainment levels of primary left handed students based on pearson's conformity criteria //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2023. – T. 371.
2. Турдиева М. Ж. ОИЛА-ЖАМИЯТ ТАЯНЧИ //GOLDEN BRAIN. – 2023. – Т. 1. – №. 10. – С. 44-49.
3. Турдиева М. Ж. ШАХСГА ЙЎНАЛТИРИЛГАН ИННОВАЦИОН ЁНДАШУВ АСОСИДА МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАРНИНГ ИЖОДИЙ ҚОБИЛИЯТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ТАМОЙИЛЛАРИ //Scientific Impulse. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 1482-1488.
4. Олимов К., Турдиева М. Инновационный подход и государственная учебная программа «первый шаг» в реализации процесса дошкольного образования и подготовки //Общество и инновации. – 2021. – Т. 2. – №. 2/S. – С. 419-423.
5. Turdieva M. J. CONTENT OF DEVELOPMENT OF CREATIVE SKILLS OF PRESCHOOL CHILDREN BASED ON INDIVIDUAL AND INNOVATIVE APPROACH //Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities. – 2022. – Т. 2. – №. 1.5 Pedagogical sciences.
6. Turdiyeva M. J. TA’LIM-TARBIYA JARAYONIDA PEDAGOGIK O’YINLAR VA ULARNING SHAXS RIVOJLANISHIGA PSIXOLOGIK TA’SIRI //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 7. – С. 990-995.
7. Juraqulovna T. M., Jo’raqulovna T. S. BOLALARDA JISMONIY FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH MASALALARI //BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 1-5.
8. Tanzilovich O. K., Jurakulovna T. M. Innovative approach and state training program" First Step" in the implementation of the process of preschool education and training //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2021. – Т. 11. – №. 4. – С. 817-821.

9. Турдиева М. Д. Суть организации процесса дошкольного образования и образования на основе индивидуального подхода //Актуальные научные исследования в современном мире. – 2021. – №. 2-5. – С. 184-187.

10. Турдиева M. Shaxsga yo’naltirilgan yondashuv asosida maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish modeli //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ

11. Avezmurodovich Q. R. et al. “Yozuv daftari” asosida boshlang ‘ich sinf o ‘quvchilarining chiroyli yozish ko ‘nikmasini shakllantirish usullari (1-sinf misolida) //Scientific Impulse. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 1312-1317.

12. Avezmurodovich Q. R. et al. BOSHLANGʻICH SINF OʻQUVCHILARINING GRAMMATIKAGA OID TUSHUNCHALARINI SHAKLLANTIRISHDA TA’LIMIY O ‘YINLARDAN FOYDALANISH METODIKASI //Scientific Impulse. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 1328-1335.

13. Avezmurodovich Q. R., Usmonovna S. S. CHAPAQAY O ‘QUVCHILAR BILAN ISHLASH VA YOZUVGA O ‘RGATISH JARAYONIDA FOYDALANADIGAN INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR (1-SINF MISOLIDA) //Scientific Impulse. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 1336-1341.

14. Qoʻldoshev R. MAKTAB OʻQUVCHILARINING GRAFIK VA KALLIGRAFIK QOBILIYATLARINI SHAKLLANTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARI: Ushbu maqolada maktab o ‘quvchilarining grafik va kalligrafik qobiliyatlarini shakllantirishning metodologik asoslari haqida gap boradi //Buxoro davlat universitetining Pedagogika instituti jurnali. – 2021. – Т. 1. – №. 1.

15. Avezmurodovich Q. R. JADID MAKTABLARIDA YARATILGAN DARSLIKLAR VA ULARNING METODIK IMKONIYATLARI: Qo ‘ldoshev Rustambek Avezmurodovich Buxoro davlat universiteti //Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал. – 2023. – №. 1. – С. 221-225.

16. Qo'ldoshev R. DARSLIK: MAZMUN VA SHAKL BIRLIGI //" ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКМЕОЛОГИЯ" международный научно-методический журнал. – 2022. – Т. 1. – №. 1.

17. Qo'ldoshev R. CHAPAQAYLIK: MUAMMO YOKI QOBILIYAT //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2022. – Т. 22. – №. 22.

18. Avezmurodovich Q. R., Oybekovna N. D. BOSHLANGICH SINF O’QUVCHILARINING BOG’LANISHLI NUTQINI O’STIRISH. QAYTA HIKOYALASH VA BAYON TURLARI. – 2022.

19. Qo'ldoshev R. MAKTAB O ‘QUVCHILARINING GRAFIK VA KALLIGRAFIK QOBILIYATLARINI SHAKLLANTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARI: Ushbu maqolada maktab o ‘quvchilarining grafik va kalligrafik qobiliyatlarini shakllantirishning metodologik asoslari haqida gap boradi //Buxoro davlat universitetining Pedagogika instituti jurnali. – 2021. – Т. 1. – №. 1.

20. Qo'ldoshev R. Scientific theoretical basis of construction of elementary school textbooks //Buxoro davlat universitetining Pedagogika instituti jurnali. – 2022. – Т. 2. – №. 2.

21. Qo'ldoshev R. Boshlang ‘ich sinf chapaqay o ‘quvchilarni yozuvga o ‘rgatishning nazariy asoslari //Buxoro davlat universitetining Pedagogika instituti jurnali. – 2022. – Т. 2. – №. 2.

22. Jabborova S. The ways to promote healthy lifestyles in preschools //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2022. – Т. 18. – №. 18.

23. Jabborova, S. (2022). MILLIY QADRIYATLAR ORQALI OILADA BOLALARNI AXLOQIY TARBIYALASHNING AHAMIYATI». ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz), 18(18).

24. Zoirovna, Jabborova Saodat. "The ways to Promote Healthy Lifestyles in Preschools." EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION 2.2 (2022): 263-266.

25. Jurakulovna, T. M., Shavkatovna, R. G., Xakimovna, G. D., & Zoirovna, J. S. (2022). Organization of the process of preschool education and upbringing based on a student-centered approach. International Journal of Early Childhood, 14(03), 2022.

26. Jabborova S. Z. Maktabgacha yoshdagi bolalarni oilada milliy qadriyatlar vositasida axloqiy tarbiyalashning yo ‘llari //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 7. – С. 1267-1271.

27. Jabborova S. Z. Forms, methods and ways of moral education of children in the family by means of national values //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2021. – Т. 11. – №. 3. – С. 820-823.

28. Мирзаева Д. Ш., Насимова Н. Қ. Қ., Ҳакимова Н. С. Арт-педагогика для дошкольников //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 7. – С. 1201-1205.

29. qizi Nasiba N. N. N. Q. et al. MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTLARIDA BOLALARNING MUSIQAVIY QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH //Scientific Impulse. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 1526-1530.

30. RAHMONOV I. et al. DYNAMICS OF THE MACHINE UNIT WITH THE ELASTIC ELEMENT OF THE MECHANISM OF A NEEDLE OF A SEWING MACHINE //EURASIAN JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY. – 2019. – Т. 1. – №. 1.